

Pasi Jaakkola

1 (3)

Ammattiliitto Jyty
pelastusalan neuvottelupäällikkö Pasi Jaakkola
p. 040 612 7616, pasi.jaakkola@jytyliitto.fi

ASIA

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta.
Diaarinumero VN/9218/2024

LAUSUNTO

Ammattiliitto Jytyyn on järjestäytynyt suurin osa Suomen pelastuslaitosten pelastajista Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry:n kautta. SPAL on Jytyn jäsenyhdistys.

Ammattiliitto Jyty antaa hallituksen esitykseen seuraavan lausunnon:

Pelastuslakia on uudistettu ainakin kolmen viimeisen eli Sipilän, Marinin ja Orpon hallituksen aikana. Tällä kertaa uudistuksen pohjana oli laaja esiselvityshanke (SMDro 2019-2078), johon sisältyivät raportit Lain rakenne ja yhteiset säännökset, Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta, Pelastustoiminta sekä Varautuminen poikkeusoloihin ja väestönsuojelu. Uudistuksen ensivaiheessa toteutettiin hallintouudistuksen edellyttämien muutosten lisäksi kiireellisiksi arvioidut uudistukset. Käynnissä olevassa toisessa vaiheessa valmistelun pohjana ovat pelastuslain esiselvityshankkeessa esiin tulleet uudistustarpeet.

Julkaistun esityksen perusteella pelastuslain uudistus jää tälläkin kertaa olennaisilta osiltaan puutteelliseksi. Esityksessä keskitytään yksittäisiin epäkohtiin, eikä keskeisiin rakenteellisiin haasteisiin kohdistuvia uudistuksia esitetä. Näin siitä huolimatta, että pelastustoimi on murroksessa olemassa olevan ja yhä pahenevan pelastajavajeen takia. Mahdollisen puolustustilan aikaisia turvallisuuteen ja pelastustoimeen liittyviä kysymyksiä ei käsitellä lainkaan.

Ammattiliitto Jyty ei ota seuraavassa kantaa puolustustilan aikaisen sääntelyn puuttumiseen, sillä se ei ollut hankkeen agendalla. Tältä osin Jyty toteaa, että laki puolustustilan aikaisesta pelastustoiminnasta tulisi mahdollisimman pikaisesti saada säädettyä.

Sen sijaan Jyty korostaa lausunnossaan seuraavia kohtia, jotka katsoo esityksessä mukana olleiden osioiden kannalta keskeisiksi:

1. Erivapauden säilyttäminen pelastuslaissa

Pelastuslain 58 §:ssä säädetään, että sisäministeriö voi erityisistä syistä antaa erivapauden pelastuslaissa säädetyistä kelpoisuusvaatimuksista pelastuslaitoksen virkaan tai tehtävään. Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry ja nyttemmin myös Ammattiliitto Jyty ovat kaikissa kolmessa viimeisimmässä pelastuslain uudistushankkeessa ajaneet erivapauspykälän poistoa. Pelastuslaki on ainoa turvallisuuden tuottajia koskeva laki, joka mahdollistaa turvallisuusviranomaisen pätevyitymisen tehtävänsä ilman virallistetun koulutuksen ja tutkinnon suorittamista.

Erivapauden saaja on pätevä toimimaan pelastajan virassa missä päin Suomea tahansa. Erivapauden saajalta ei vaadita selvitystä tai näyttöä esimerkiksi fobiatestien suorittamisesta (suljetun paikan tai korkean paikan fobia). On myös käynyt niin, että uimataidoton henkilö on saanut erivapauden toimia pelastajana. Itsestään selvää on, että jos pelastajalla ei ole kaikkia Pelastusopiston tai Pelastuskoulun testaamia tai antamia kyvykkyksiä, pelastaja saattaa aiheuttaa merkittävän työturvallisuusriskin itselleen, työtovereilleen tai pelastettaville.

On syytä pohtia myös järjestelyn oikeudenmukaisuutta. Erivapauden saaminen edellyttää tietyn pituista työkokemusta pelastustoimen tehtävissä. Tämä työkokemus korvaa Pelastusopiston tai Pelastuskoulun antaman koulutuksen. Järjestely ei ole yhdenvertainen, kun osa henkilöistä saavuttaa kelpoisuuden palkallisen työkokemuksen perusteella ja osa suorittamalla koulutuksen omalla kustannuksellaan ilman palkkaa.

Hankkeen aikana erivapauspykälää oltiin välillä poistamassa, välillä säilyttämässä ja välillä pohdittiin erivapauden rajaamista vain tiettyjen pelastuslaitosten alueelle. Esitykseen kuitenkin jätettiin erivapauspykälä täysin ennalleen. Sitä ei nostettu edes ”vaihtoehtoiset toteutustavat” -osioon.

Ammattiliitto Jyty pitää erivapauspykälän valmistelua ja käsittelyä epäonnistuneena, ja epäselväksi jää, miten erivapauspykälän säilyttämiseen päädyttiin.

2. Helsingin pelastuskoulun aseman virallistaminen

Suomessa pelastajia koulutetaan Pelastusopistolla ja Helsingin Pelastuskoululla. Pelastajapula on edelleen ajankohtainen. Valmistuvia pelastajia tarvitaan vielä usean vuoden ajan aikaisempaa enemmän. Tästä syystä olisi ollut toivottavaa, että myös Helsingin Pelastuskoulun asema olisi virallistettu pelastuslakiin. Tämä oli esillä valmistelussa, mutta jostain syystä Pelastuskoulun aseman virallistaminen ei päätenyt edes harkittavaksi lopulliseen esitykseen.

Pasi Jaakkola

3 (3)

Pelastustoimi korostaa omia ja yhteiskunnassa hyväksyttyjä arvoja, kuten avoimuutta ja yhdenvertaisuutta. Pelastustoimen omat arvot ovat ammatillisesti, luotettavasti ja inhimillisesti. Arvot ovat kauniita, ja niistä on helppo puhua. Myös pelastustoimen koulutusjärjestelmän kehittämiseen liittyviä rakenteellisia uudistuksia tulisi toteuttaa näiden arvojen mukaisesti. Jyty katsoo, että Helsingin Pelastuskoulun aseman virallistaminen tukisi avoimuutta ja yhdenvertaisuutta. Suomi tarvitsee kaksi toimivaa koulutuslaitosta eikä Pelastuskoulun aseman virallistaminen voi jäädä kiinni alan sisäisistä erimielisyyksistä.

3. Sopimuspalokuntalaisten asema

Sopimuspalokuntalaisilla on kiistatta keskeinen asema Suomen pelastustoiminnassa. Tästä huolimatta sopimuspalokuntalaisia koskevia pelastuslain säädöksiä voidaan pitää tulkinnanvaraisia ja liian epämääräisiä.

Sopimuspalokuntalaisten asema pelastustoimessa sekä heidän oikeutensa ja velvollisuutensa tulisi määritellä huomattavasti nykyistä selkeämmin lainsäädännössä. Tämän tulisi tapahtua sopimuspalokuntalaisia koskevan oman lain kautta tai ainakin omana lukunaan pelastuslaissa.

Kunnioittaen

Helsingissä 15.7.2026

Pasi Jaakkola
pelastusalan neuvottelupäällikkö
Ammattiliitto Jyty